

පෙළගැස්ම

1.	දේපළ අයිතිවාසිකම් හා බැඳුණු නීති	21
	• බදුකරුවකුට ව්‍යවස්ථාපිතව පැන නැගුණු අයිතියක් ඔහුගේ මරණය නිසා උරුමකරුවන්ට නැති වේද?	21
	• රජයේ ප්‍රදානයක් ලෙස ලැබුණු ඉඩමක් බැහැර කරන්නේ කෙසේද?	24
	• යමෙකුට ලබාදුන් රජයේ ඉඩම් ප්‍රදාන පත්‍රයක් අවලංගු කළ හැකිද?	26
	• හිමිකම ඔප්පු කිරීමට ඇති ඔප්පුවක මුල් පිටපත නැති වුවහොත්	29
	• ඔප්පුවක් සම්බන්ධයෙන් පෙර ලියාපදිංචියේදී යමෙකු වංක සහයෝගයෙන් කටයුතු කර තිබුණහොත්?	32
	• කුලියට ගත් නිවසේ නැයින් පදිංචි කර කුලී නිවැසියා රට රස්සාවකට ගියහොත්?	35
	• ඉඩමක භුක්තිය සම්බන්ධ ආරවුලකදී ප්‍රාථමික අධිකරණය විසින් පාර්ශවකරුවන්ව සමථයකට පෙළඹවීම අනිවාර්ය කරුණක්ද?	38
	• ගැනුම්කරුවකු නියමිත මුදලින් කොටසක් පමණක් ගෙවා ලියවාගත් විකිණුම්කරයක් නිසා පැවරුම්කරුට සිය දේපළ අහිමි වේද?	41
	• ප්‍රාථමික අධිකරණයකට, ඉඩමක යළි භුක්තියෙහි පිහිටුවිය හැක්කේ කවර ගණයේ පුද්ගලයෙකුවද?	43
	• වසර දහයකට වඩා ඉඩමක් භුක්ති විඳි පමණින් ඊට අයිතිය ලැබේද?	46
	• දේපළ තහනම් කිරීමේ දැන්වීමක් ලියාපදිංචි කිරීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිඵලය කුමක්ද?	49
	• තීන්දු ප්‍රකාශයකින් පසු නිශ්චල දේපළ විකිණීමකදී අක්‍රමිකතාවක් සිදුවුවහොත්?	52
	• නීත්‍යානුකූලව දේපළ උරුම වන අයට නැතිව, වෙනත් අයෙකුට දේපළ ලැබෙන සේ ලියු අන්තිම කැමති පත්‍රයක් නීතිය ඉදිරියේ වලංගු වේද?	54
	• වාසය කිරීමට කුලියටගත් තැනක් ගෙහිමියාගේ අවසරය නැතිව ව්‍යාපාරික පරිශ්‍රයක් බවට පත්කළ හැකිද?	57

- බෙදුම් නඩුවක් පවතිද්දී පාර්ශ්වකරුවෙකු එම ඉඩමෙන් කොටසක් තැහි දුනහොත්? 59
- පටු පාරක් ඇති කෙනෙකුට එය පුළුල් කරගැනීමට නීතියෙන් අයිතියක් තිබේද? 62
- විශේෂ නීතියකින් පාලනය වන අයෙකුගේ දේපළ අනුප්‍රාප්තියට බලපාන දරුකමට හදාගැනීම 64

2. කාන්තා හා ළමා අයිතිවාසිකම් නීතියේ නව ප්‍රවණතා 68

- කාන්තා ප්‍රඥප්තියෙන් පවුල තුළ කාන්තාවට හිමිකර දී ඇති අයිතිවාසිකම් මොනවාද? 68
- ගෘහස්ත ප්‍රවණිති ක්‍රියා වැළැක්වීමේ පනතෙන් සෙත සැදෙන්නේ කාටද? 71
- මෙරට ළමා අයිතිවාසිකම් සුරැකීමට අපරාධ නීතියේ ඇති විධිවිධාන 74
- ළමා අයිතිවාසිකම්වලට අදාළ මෙරට අපරාධ නීතියේ තවත් පැතිකඩක් 77
- 2006 දණ්ඩ නීති සංග්‍රහ සංශෝධන පනතෙන් ළමා අයිතිවාසිකම්වලට ඇතිවන බලපෑම කුමක්ද? 79
- ළමුන් සේවයෙහි යෙදවීම වැළැක්වීමට අපේ නීතියේ ඇති නව ප්‍රතිපාදන මොනවාද? 82
- ළමා අයිතිවාසිකම් නීතියේ නව ප්‍රවණතා 85

3. වාණිජ කටයුතුවලට බලපාන නීති 89

- වෙළෙඳ ව්‍යාපාරයකට තමක් යෙදීමේදී සැලකිය යුතු කරුණු 89
- වෙළෙඳ ලකුණක ලියාපදිංචිය එහි අයිතියට බලපාන අයුරු 93
- ලියාපදිංචි වෙළෙඳ ලකුණකට වලංගු කාලසීමාව කුමක්ද? 96
- යමෙක් තමන් සේවය කළ ව්‍යාපාර ආයතනයෙන් ඉවත්වී තමන්ගේම ව්‍යාපාරයක් ඊට සමානව ආරම්භ කළහොත්? 99
- වෙළෙඳ ආරවුලක් විසඳා ගැනීමට ඇති කෙටිම මග කුමක්ද? 102
- ව්‍යාපාරයකට අදාළ බදු ගෙවීමේදී වියදම් පිළිබඳ ඔප්පු කිරීමට බලපාන කරුණු මොනවාද? 105
- නව සමාගම් පනත යටතේ සමාගමක් අලුතින් ලියාපදිංචි කරන්නේ කෙසේද? 108
- නව සමාගම් පනතේ එන සමාගම් ආරවුල් මණ්ඩලයේ අරමුණ කුමක්ද? 111

• නව සමාගම් පනත හවුල් ව්‍යාපාරවලට බලපාන්නේ කෙසේද?	113
• ලැබිය යුතු ණය මුදලක් සම්බන්ධව අධිකරණයෙන් ලබාගත හැකි පොළිය කොතෙක්ද?	115
• ලිඛිත ගිවිසුමක් නැති ණයක් ආපසු අය කරගන්නේ කෙසේද?	118
4. වාහන හා මහාමාර්ගවලට අදාළ නීති	121
• විවෘත ලියවිලි ක්‍රමයට වාහනයක් මිලදී ගත් කෙනෙකු නීතිය ඉදිරියේ දරණ තත්ත්වය කෙබඳු වේද?	121
• රියදුරුට හදිසියේ ඇතිවූ රෝගී තත්ත්වයක් නිසා අනතුරක් සිදු වුණහොත්?	123
• රියදුරා සමඟ කුලියට දුන් වාහනයක් නිසා සිදුවන අනතුරකට අයිතිකරු වගකිව යුතුද?	126
• මාරක රිය අනතුරකදී වන්දි ලබාගැනීමේදී බලපාන කරුණු	129
• රිය අනතුරකින් හානි සිදු වුවකුට වන්දි ලබාගැනීමේදී බලපාන නීතිමය කරුණු	131
• හදිසි අනතුරු වන්දි නඩුවකදී ඉල්ලූ මුදලට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් වන්දි ලෙස නියම කිරීමට පුළුවන්ද?	134
5. සිවිල් නඩු කාර්ය පටිපාටියට අදාළ නීති	137
• ආදේශිත ක්‍රමයට සිතාසි භාරදිය හැක්කේ වින්තිකරු ඒවා භාරගැනීම මගහරින විට පමණක්ද?	137
• නඩුවකට ඉදිරිපත් කරන සෑම ලේඛනයක්ම සාක්ෂි වශයෙන් භාර ගැනේද?	140
• නඩුවක් පවතින අතරතුර අතුරු තහනම් නියෝගයකින් නීතිවිරෝධී සන්නකය දරන්නෙකු ඉවත් කළ හැකිද?	142
• යම් නඩු තීන්දුවකට එරෙහිව අභියාචනා කළ නොහැකිය යන පදනම මත අභියාචනා පෙත්සමක් නිෂ්ප්‍රභ කිරීමට දිසා අධිකරණයට පුළුවන්ද?	144
• පැමිණිලිකරුට නොදන්වා නඩුවක් නතර කළ හැකි අවස්ථා තිබේද?	147
• තිස් අවුරුද්දකට වඩා පැරණි ලේඛනයක සහතික පිටපතක් සාක්ෂියක් ලෙස පිළිගැනේද?	149

- ඇටෝරීනි බලකරුවෙකුට නඩුවක් පැවරිය නොහැක්කේ කුමන අවස්ථාවලදීද? 151
- දිසා අධිකරණ තීන්දුවකට එරෙහිව නියමිත කාලයට පසුවත් අභියාචනා කළ හැකි අවස්ථා තිබේද? 153
- නඩුවක තීන්දු ප්‍රකාශය කිරීමට පෙර නිශ්චිත ණයකරු මියගියහොත්? 155
- සිවිල් නඩුවක පැමිණිල්ලක් ඉවත දැමිය හැකි අවස්ථා 157
- සිවිල් නඩුවක සිතාසි ලැබී නියමිත දින අධිකරණයේ පෙනී සිටීමට ඔබට නොහැකි වුවහොත්? 160
- සිවිල් නඩුවකදී අලුතින් හිමිකම් කියාගෙන එන සෑම පාර්ශවයක්ම ඒ නඩුවට ඇතුළත් කර ගන්නේද? 164
- පැමිණිල්ලක් සංශෝධනය කිරීමට යාමේදී අනෙක් පාර්ශවයට ගාස්තුවක් ඉල්ලා සිටිය හැකිද? 166
- සිවිල් නඩුවක සිතාසි ලද සාක්ෂිකරුවෙකුට සාක්ෂි නොදී සිටිය හැකිද? 169
- සිවිල් නඩුවක අභියාචනයක් පවතිද්දී පාර්ශවකරුවෙකු මිය ගියහොත්? 172
- නීතිය ඉදිරියේ මුලින් පිළිගත් කරුණක් පසුව ප්‍රතිකේෂ්ප කළ හැකිද? 175
- නඩුවක විභාගය ඇරඹුණු පසුවත් අලුතින් විසඳිය යුතු ප්‍රශ්න නැගිය හැකිද? 178
- දිස්ත්‍රික් උසාවියේ තීන්දුවක් ප්‍රතිශෝධනය කිරීමට අභියාචනාධිකරණයට ගොනු කළ මුල් පෙත්සමට අත්‍යාවශ්‍ය අතිරේක ලේඛන ගොනු කිරීමට නොහැකි වුවහොත්? 180
- සිවිල් නඩුවක සාක්ෂි ලැයිස්තුවට ඇතුළත් නොකළ සාක්ෂිකරුවෙකුට සාක්ෂි දීමට පුළුවන්ද? 183
- ඒකපාර්ශ්විකව තීන්දු වූ නඩුවකට විත්තිකරුවෙකු ඇතුළු වීමට තම පැමිණිලිකරුගේ කැමැත්ත තිබිය යුතුමද? 186
- අනිසි ලෙස පාර්ශවකරුවෙකු එකතු කර තිබීම මත ම නඩුවක් නිෂ්ප්‍රභ කළ හැකිද? 188
- තීන්දුවකට එරෙහිව අභියාචනා කළ යුතු කාලය ගණන් ගැනීමේදී සිවිල් නඩුවේ තීන්දුව දුන් දිනය ඊට ඇතුළත් වේද? 190

• ගොඩගැසුණු සිවිල් අභියාචනා නඩු විභාග කිරීම කඩිනම් කෙරෙන නව පනතක්	192
• අනෙක් පාර්ශවයට ගාස්තු ගෙවන ලෙස අධිකරණය නියම කළ විට නියමිත දිනට එය ඉටු කළ නොහැකි වුවහොත්?	195
6. පරිපාලනමය හා සිවිල් අයිතිවාසිකම්වලට අදාළ නීති	199
• රජයේ නිලධාරියෙකුට එරෙහිව විනය ක්‍රියාමාර්ග ගනිද්දී ඔහුට සේවයෙන් ඉල්ලා අස්විය හැකිද?	199
• පරිපාලන අධිකාරියක් තීරණයකට එළඹීමේදී මූලික වූ හේතු දැක්වීමෙන් වැළකී සිටින්නේ නම්?	201
• මහජන කටයුතු සිදු කරන පෞද්ගලික ආයතනයකට එරෙහිව පරිපාලන නීතිය ක්‍රියාත්මක කළ හැකිද?	204
• නීතියේ පවතින සීමාවලට පිටින් නිලධාරියෙකුට කටයුතු කළ හැකි අවස්ථා තිබේද?	207
• උත්සව සමයේ අධික මිලට භාණ්ඩ විකිණීමක් සිදුවුවහොත් පාරිභෝගිකයාට ගත හැකි පියවර කුමක්ද?	210
• "නවක වදය" ට එරෙහිව පවතින නීති ප්‍රතිපාදන මොනවාද?	212
• පොදු දේපළක් සම්බන්ධයෙන් වරදක් කරන අයෙකුගේ ඉරණම කුමක්ද?	215
• කරුණු වරදවා වටහා ගැනීමෙන් සිදුවූ වරදකට නීතියෙන් සහනයක් තිබේද?	218
• පොදු යුතුකමක් ඉටුකරවා දෙන මැන්ඩාමුස් රිටි ආඥා නිකුත් කිරීමේදී බලපාන සීමා	220
• අසාධාරණයට ලක්වූ පාරිභෝගිකයෙකු අධිකාරියට පැමිණිලි කළ යුත්තේ කෙසේද?	223
7. සේව්‍ය-සේවක අයිතීන් හා බැඳුණු නීති	228
• අසාධාරණ ලෙස සේවය අවසන් කිරීම හා වැරදි සහගත ලෙස සේවය අවසන් කිරීම යනු කරුණු දෙකක්ද?	228
• සේවකයකුට ස්ථාන මාරුවක් ප්‍රතික්ෂේප කළ හැකි අවස්ථා	231
• සේවය අවසන් කිරීමකට අදාළ වන්දි ගෙවීමකදී එකී තීරණය විමසීම කළ පුද්ගලයාම විය යුතුද?	233

- ආයතනයක් වසා නොදමන විට සේවකයෙකු නැවත සේවයෙහි පිහිටුවීම වෙනුවට වන්දි මුදලක් නියම කළ හැකිද? 235
- කාර්මික ආරවුල් විසඳීමට අදාළ නීතියේ නව ප්‍රවණතා 238